

Rahapelihaittojen ehkäisy ja sote-järjestöt – tietoa, ohjeita ja toimintamalleja

Ohjeistus pelihaittojen ehkäisystä SOSTEn jäsenjärjestöille

TAPIO JAAKKOLA

SOSTE

Sisällys

Johdanto	2
Rahapelaaminen Suomessa.....	2
Rahapelit ja rahapelihaitat	3
Rahapeliongelma ja rahapeliiriippuvuus	4
Rahapelihaittojen huomioiminen oman järjestön toiminnassa – Missä se voi näkyä omalla kentällä?.....	5
Rahapeliongelma kohderyhmänä.....	5
Riskiryhmiä ja altistavia tekijöitä.....	5
Välilliset haitat	6
Kun rahapelihaitat eivät näy omassa toiminnassa	6
Mitä järjestöni voi tehdä?	6
Apua pelaamisen hallintaan	6
Miten ja milloin ottaa rahapelihaitat puheeksi?	7
Minne ohjata ongelmapelaaja, mistä löytyy apua peliongelmaan? - Hoito ja tuki.....	8
Toimintamalleja rahapelihaittojen käsittelyyn.....	9
Tiedottaminen rahapelihaitoista	10
Tietoa ja resursseja rahapelihaitoista.....	10
Mistä löytyy tietoa rahapelihaittojen ehkäisystä ja rahapeliongelmosta?.....	10
Rahapelit.....	10
Rahapelihaittojen ehkäisy	11
Pelaajille.....	11
Lapset ja nuoret pelaajina	11
Ikäihmisille.....	12
Pelaajien läheiset.....	12
Työelämän rahapelihaitat.....	12
Talous- ja velkaongelmat.....	12
Tietoa ja koulutusta ammattilaisille	13
Rahapeliongelmosta	13
Mistä löytyy resursseja oman järjestön työn tueksi?.....	13
Lähdeluettelo.....	14

Rahapelihaittojen ehkäisy ja sote-järjestöt – tietoa, ohjeita ja toimintamalleja

Ohjeistus pelihaittojen ehkäisystä SOSTEn jäsenjärjestöille

Johdanto

SOSTEn Rahapelipoliittisessa ohjelmassa 2019 todettiin:

”Kattojärjestöt laativat yhteiset ohjeet jäsenilleen tavoitteena lisätä tietoisuutta rahapeleistä sekä niiden aiheuttamista haitoista ja ennaltaehkäisystä. Järjestöt ottavat yhdessä laaditut ohjeet huomioon omassa toiminnassaan. Tähän ohjataan myös avustuspäätöksin.”

SOSTE on tuottanut tämän ohjeistuksen jäsenyhteisöjen tietoisuuden lisäämiseksi pelihaitoista. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveysjärjestöt;

- tietävät, millaisia haittoja rahapelit voivat aiheuttaa ja mitkä ovat haittojen yhteiskunnalliset ja yksilölliset vaikutukset.
- osaavat tunnistaa rahapelihaitoille altistavia riskitilanteita omassa jäsenoiminnassaan ja/tai oman kohderyhmän piirissä.
- on toimintamalleja ja työkaluja ehkäistä rahapelihaittoja oman jäsenkunnan tai kohderyhmän piirissä.
- tunnistavat ja osaavat tarvittaessa ohjata hoitoon rahapelihaitoista kärsivän henkilön.

SOSTEn järjestöbarometrissa 2020 enemmän kuin kolme neljästä järjestöstä arvioi, että ne voivat olla mukana ehkäisemässä pelihaittoja. Lähes kolme neljäsosaa järjestöstä piti yksinoikeusjärjestelmän säilyttämistä erittäin tärkeänä. Vajaan kahden kolmasosan mukaan oli erittäin tärkeää tehostaa pelihaittojen ehkäisyä, kehittää peliongelmiin hoitoa, tutkimusta ja ehkäisevän työn rakenteita, parantaa Veikkaus Oy:n toiminnan vastuullisuutta.

Runsa viidesosa järjestöistä ilmoitti, että niiden jäsenoiminnassa on tullut esiin pelihaittoja. Toimenpiteet niiden suhteen ovat yleisimmin olleet tiedon jakamista ja palvelujen piiriin ohjaamista.

Kaksi kolmesta järjestöstä arvioi voivansa jakaa tietoa siitä, mistä saa apua pelihaittoihin. Puolet järjestöistä arvioi voivansa jakaa tietoa pelihaitoista yleensä.

Joka kuudes järjestö uskoi voivansa edesauttaa pelihaittojen ehkäisyä jollakin muulla tavalla, esimerkiksi vaikuttamistoiminnalla sekä kehittämällä ja tuottamalla palveluja peliriippuvaisille.

Kaiken edellä olevan perusteella voi yhteenvetona todeta SOSTEn jäsenyhteisöjen yhteisenä viestinä olevan: **Tämä koskee meitä kaikkia ja kaikki voivat toimia.**

Rahapelaaminen Suomessa

Rahapelaamisella tarkoitetaan pelaamista, jossa voitto tai tappio rahaa tai rahanarvoinen. Arpajaislaki määrittelee arpajaiset eli rahapelit toiminnaksi, johon osallistutaan vastiketta vastaan ja jossa osallistuja voi saada kokonaan tai osittain sattumaan perustuvan rahavoiton.

Suomessa pelataan rahapelejä paljon. Väkilukuun suhteutettuna suomalaisten rahapelikulutus on kolmanneksi suurinta maailmassa. Valtaosalle rahapelaajista pelit ovat harmitonta ajanvietettä tai jopa harrastus. Kaksi kolmesta pelaa ilman että rahapelit aiheuttavat haittoja.

Suomassa on yksinoikeusjärjestelmä, jossa rahapelien järjestäminen on sallittu vain Veikkaukselle. Arpajaislaki säätelee meillä rahapelaamista. Se määrittää Suomen rahapelijärjestelmän tarkoitukseksi (1§2) ”... taata yleishyödyllisiin arpajaisiin osallistuvien oikeusturva, estää arpajaisiin liittyvät väärinkäytökset ja rikokset sekä ehkäistä ja vähentää arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.”

Rahapelit on Suomessa laillistettu lähinnä hyväntekeväisyyteen ja kansalaisjärjestöjen varainkeruuseen. Raha-arpajaiset saivat luvan 1928 ja niillä rahoitettiin Kansallisoopperaa ja Kansallisteatteria. Raha-automaattiyhdistyksen perustivat vuonna 1938 kahdeksan kansalaisjärjestöä. Urheilun keskusjärjestöt perustivat Veikkauksen vuonna 1940.

Sittemmin näiden rahapelitoimijoiden tuottoja on valtiovallan päätöksin ja toimesta ohjattu laajemmin yleishyödyllisten toimintojen tukemiseen. Voittovaroja on alettu jakaa myös alkuperäisten toimijoiden ohi. Valtion vaikutusvalta ja osuus rahapelitoiminnassa kasvoivat erityisen paljon 1970- ja 1990-luvuilla. Vuonna 2017 perustettiin nykyinen Veikkaus Oy liittämällä yhteen Raha-automaattiyhdistys, Veikkaus Oy ja Fintoto Oy. Valtio omistaa Veikkauksen osakekannan kokonaan.

On hyvä muistaa, että rahapelit ovat meillä ylivoimaisesti suurin viihdeteollisuuden muoto. Veikkauksen pelikate eli pelaajille maksetuilla voitoilla vähennetty liikevaihto (1,7 mrd euroa) oli vuonna 2019 suurempi kuin koko sähköisen viestinnän (televisio, radio, netti) liikevaihto (1,6 mrd euroa).

Rahapelit ja rahapelihaitat

Rahapelaamisen määrä Suomessa on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana, mutta on nyt kääntymässä laskuun etenkin nuoremmassa ikäluokissa. Erityisesti verkossa tapahtuva pelaaminen lisääntyy perinteisten rahapelimuotojen rinnalla.

Suosituimmat Veikkauksen rahapelit (osuus pelaajista) ovat; 1. lottopelit, 2. arpapelit, 3. raha-automaatit. Eniten pelaava 2,5 % pelaajista tuo puolet tuotosta. Ulkomaisten peliyhtiöiden osuus pelituotoista oli 15,5 %. Tämä sisältää myös Ahvenanmaan rahapeliyhtiön, PAF.

Neljä viidestä suomalaisesta on pelannut viimeisen vuoden aikana jotain rahapeliä, n. 2,9 miljoonaa suomalaista. Vähintään viikoittain on pelannut jotain rahapeliä 29 % suomalaisista.

Valtaosa rahapelikulutuksesta tulee riskitasolla tai ongelmallisesti pelaavilta. Viime vuosina pelaajien määrä vähentynyt, mutta kulutus on kasvanut tai pysynyt vähintään ennallaan ja siten keskittynyt entistä harvemmille pelaajille.

Riskipelaamista tai ongelmallista pelaamista vaikea tunnistaa. Enin osa haitoista aiheutuu muille kuin ongelmapelaajille.

Osa rahapeleistä aiheuttaa enemmän haittoja. Monilla pelaajilla on heikot tiedot siitä, mitkä pelit ovat kouttavimpia heikkoja. Korkean riskin rahapelien pelaaminen kasvattaa todennäköisyyttä riskipelaamiseen, esimerkiksi nopeatempoiset onnenpelit kuten raha-automaatit.

Rahapeleissä pelityyppien haitallisuutta lisäävät pelin tekniset ominaisuudet kuten pelin nopea tahti, mitä useammin saa edes pieniä voittoja, maksimipanos eli miten nopeasti voi hävitä rahansa, päävoiton suuruus. Lisäksi mahdollisuus pelata peliä pidempi aika kerrallaan ja pelien helppo saatavuus ja tarjonta lisäävät riskiä.

Liiallinen rahapelaaminen aiheuttaa haittoja niin yksilölle, yhteisöille kuin yhteiskunnalle. Yksilön haitat voivat ilmetä muun muassa taloudellisina ongelmina, mielenterveysongelmina, runsaana päihteiden käyttöä, ihmissuhdeongelmina ja terveyshaittoina.

Yhteisölle, erityisesti pelaajien läheisille, rahapeliongelma näyttäytyy taloudellisten ja sosiaalisten haittojen kautta, ihmissuhdeongelmina ja jopa lähisuhdeväkivaltana. Rahapeliongelmaasta kärsivien läheisiä on arvoitu olevan 790 000.

Työpaikoilla rahapeliongelman haittoja ovat esimerkiksi poissaolot, heikentynyt työilmapiiri ja laskenut työteho. Yhteiskunnalle rahapeliongelma aiheuttaa kustannuksia erityisesti hoidon ja sosiaalitoimen kautta. Rahapeliongelmaan liittyy myös rikollisuutta; kavallukset, varkaudet.

Rahapeliongelma ja rahapeliriippuvuus

Rahapelejä pelataan ajanvietteeksi ja tylsyyden karkotukseen, mutta usein tärkeintä on voittaminen. Kaksi kolmesta suomalaisesta pelaa rahapelejä maltillisesti ilman että heille aiheutuu siitä haittoja. Ja viidesosa ei pelaa lainkaan. Suomalaiset pelaavat paljon, mutta rahapeliongelmaista kärsivien määrä on muihin maihin verrattuna keskitasoa. Ongelma on noin 112 000 suomalaisella, ja 397 000 pelaa riskialttiisti.

Riskialttiisti pelaavia suomalaisista on 11 prosenttia. He pelaavat usein, käyttävät pelaamiseen omiin mahdollisuuksiinsa nähden runsaasti aikaa ja/tai rahaa. Pelaavat yleensä useita erilaisia rahapelejä. Heille mahdollisesti aiheutuu pelaamisesta joitain haitallisia oireita omassa taloudessa, terveydessä, sosiaalisissa suhteissa, työssä tai opiskelussa. Tämä ryhmä kuitenkin monesti kokee haittoja pelaamisestaan ja on haittojen ehkäisyn tärkein kohderyhmä.

Rahapeliongelma on kolmella prosentilla suomalaisista. Se on yleisempi miehillä (4,0 %) kuin naisilla (2,1 %). Rahapeliongelmaista kärsivä pelaa liikaa, kohtaa useita haittoja. Hän pelaa paljon, käyttää pelaamiseen omiin mahdollisuuksiinsa nähden liikaa aikaa ja/tai rahaa. Pelaa yleensä useita erilaisia rahapelejä. Hänelle aiheutuu pelaamisesta kielteisiä seurauksia, ongelmia omassa taloudessa, terveydessä, sosiaalisissa suhteissa, työssä tai opiskelussa. Rahapeliongelmaista kärsivät häpeävät tilannettaan ja piilottavat ongelmaansa.

Suomalaisista 1,4 prosentilla on mahdollinen rahapeliriippuvuus¹. Se merkitsee pakonomaista pelaamista ja siitä aiheutuu useita erittäin vakavia haittoja. He tarvitsevat välttämättä hoitoa, mutta usein kokevat esteitä hoitoon hakeutumisessaan. Oma häpeä, heikko itsetunto tai tietämättömyys palveluista estää hoitoon hakeutumista.

¹ Sisältyy rahapeliongelmaista kärsivien (3 %) määrään.

Rahapelihaittojen huomioiminen oman järjestön toiminnassa – Missä se voi näkyä omalla kentällä?

Riski rahapeliongelmaan kasvaa muun riskikäyttäytymisen ja terveydellisten ongelmien myötä. Rahapelaaminen on yhteydessä terveysuhkiin kuten runsas alkoholin käyttö ja tupakointi. Rahapeliongelmaan altistavia tekijöitä voidaan tutkimusten perusteella tunnistaa useita.

Osa liittyy heikkoon itsetuntoon tai elämishakuiseen persoonallisuuteen. Mielenterveyden häiriöt, kuten masennus, skitsofrenia tai ADHD, voivat myös altistaa peliongelmaan. Perheessä rahapeliongelma voi siirtyä lapsille.

Toisille rahapelit voivat olla pakotie vaikeissa elämäntilanteissa, kuten avioerossa tai työttömyydessä.

Rahapeliongelma kohderyhmänä

Rahapelihaittatoimijat kuten A-klinikkasäätiö, EHYT, Sininauhaliitto, SOSPED-säätiö ja SOVATEK tuottavat tietoa ja palveluja rahapeliongelmaan. Niiden toiminnassa rahapelihaittojen ehkäisy ja rahapeliongelman hoito ovat toiminnan kohteena. Nämä järjestöt voivat olla myös resurssi muille järjestöille rahapelihaittojen ehkäisyssä ja rahapeliongelmassa auttamisessa.

Riskiryhmiä ja altistavia tekijöitä

Osalla SOSTEn jäsenjärjestöjä jäsenistössä tai toiminnan kohderyhmässä voi olla henkilöitä, jotka ovat riskiryhmässä rahapeliongelmaan tai heillä esiintyy siihen altistavia tekijöitä. Tällöin omassa toiminnassa olisi hyvä tunnistaa ja huomioida nämä tekijät. Auttamisen näkökulmasta on tarpeen selvittää muiden oireiden lisäksi mahdollinen liikapelaaminen. Rahapeliongelman samanaikaisuus muiden haittojen tai ongelmien kanssa yleensä vaikeuttaa tilannetta. Se vaatii erityistä huomiota.

Talousvaikeudet ovat yleensä ensimmäisiä oireita rahapeliongelmaasta. Liiallinen pelaaminen tuottaa pelaajalle yleensä tappiota ja raunioita hänen taloutensa. Osa ihmisistä myös toivoo voivansa rahapelien avulla korjata heikkoa taloudellista tilannettaan. Se ei kuitenkaan koskaan ole ratkaisu. Peliongelmaasta kärsivä usein asettaa pelaamisen kaiken muun edelle. Tingitään muusta, jopa ruuasta, jotta voidaan pelata. Usein tähän ongelmavyhytiin liittyvät vielä pikavipit.

Mielenterveysongelmat ovat tyypillinen rahapeliongelman kanssa usein samanaikaisesti esiintyvä ongelma. Peliklinikan avohoidossa yli 40 prosentilla asiakkaista on samanaikainen mielenterveysongelma. Näiden kahden ongelman samanaikaisuus edellyttää molempien huomioimista auttamistyössä. Tyypillisiä ovat masennus, kaksisuuntainen mielialahäiriö, ahdistuneisuusoireet, neurologiset sairaudet kuten MS-tauti, ja ADHD.

Eräät lääkkeet voivat altistaa toiminnallisille riippuvuuksille. Näitä ovat mm. Parkinsonin taudin hoitoon käytettävät dopamiiniantagonistit, esimerkiksi Sifrol, Levodopa ja Ropinirol. Ne voivat laukaista peliriippuvuuden. Kaksisuuntaisen mielialahäiriön ja skitsofrenian hoidossa käytettävän Abilifyn käytön ja liiallisen pelaamisen välillä näyttäisi myös olevan yhteys.

Päihdeongelma on mielenterveysongelmien ohella yleisin rahapeliongelman kanssa samanaikainen ongelma. Runsas päihteiden käyttö altistaa rahapeliongelmalle. Monesti päihdeongelmasta kärsivät jättävät kertomatta peliongelmaastaan pitäen päihdeongelmaan ensisijaisena. Auttamisen näkökulmasta molempiin asioihin on syytä puuttua.

Ihmiset, joilla on **heikompi terveys**, näyttävät tutkimuksen mukaan kokevan useammin rahapelihaittoja. Rahapeliongelma heikentää ihmisten mahdollisuuksia huolehtia omasta terveydestään. Kroonisten sairauk-

sien kanssa kamppaileville rahapelaamisen mahdolliset haitat voivat edelleen vaikeuttaa henkilön tilannetta. Usein tähän samaan liittyvät myös heikentynyt toimintakyky ja heikompi oma talous.

Erilaiset traumat tai vaikeat tilanteet elämässä kuten avioero, työttömyys tai puolison kuolema voivat altistaa liialliselle pelaamiselle. Ihmiset pakenevat ahdistustaan peleihin. Rahapelien käyttäminen tunteiden sääntelyyn on yleensä merkki rahapeliongelmasta. Ratkaisua on silloin haettava ei ainoastaan pelaamisen lopettamisesta vaan myös sen aiheuttaneesta ahdistuksesta.

Lapsilla ja nuorilla liiallinen rahapelaaminen **usein liittyy muuhun riskikäyttäytymiseen**. Näiden kasautuminen nuorilla voi johtaa vakaviin vaikeuksiin. Vaikka meillä Suomessa viimeisen 10 vuoden aikana nuorten rahapelaaminen onkin vähentynyt, se edelleen aiheuttaa ongelmia pienelle joukolle. Taustalla voi olla esimerkiksi heikko itsetunto tai oppimisvaikeudet. Varhain aloitettu säännöllinen rahapelaaminen on yksi merkittävimpiä rahapeliongelmia ennustavia tekijöitä. Rahapelit ovat useimmiten poikien harrastuksena.

Maahanmuuttajat ovat alttiita suomalaisen vapaan rahapelijärjestelmän houkutusille etenkin tullessaan kulttuurista, jossa rahapelit on kielletty. Lisäksi työttömyys, kielitaidon puute, koettu yksinäisyys, mahdollinen syrjintä ja koetut vaikeudet saattavat ajaa hakemaan lohtua peleistä.

Välilliset haitat

Rahapeliongelma voi vaikuttaa järjestön kohderyhmässä tai toiminnassa välillisesti. Tällaisesta on esimerkiksi **lähisuhdeväkivalta**. Kansainvälinen tutkimus ja rahapeliongelmassa auttavan puhelimen Peluurin kokemukset kertovat lähisuhdeväkivallan kovin usein liittyvän vakavaan rahapeliongelmaan. Perheen pahanolon taustalta voi löytyä rahapeliongelma. Tämä olisi hyvä tiedostaa ja muistaa ottaa esiin, kun perheen tilanteesta keskustellaan ja sitä selvitetään. On myös hyvä muistaa, että aikuisten rahapeliongelma altistaa lapset rahapeliongelmalle.

Kun rahapelihaitat eivät näy omassa toiminnassa

Kaikkien järjestöjen toiminnassa tai kohderyhmissä rahapelihaitat eivät välttämättä näy mitenkään. On kuitenkin syytä tiedostaa, miten järjestöjen rahoituksen taustalla olevat rahapelituotot muodostuvat. Kaikki voivat omalta osaltaan tuoda panoksensa rahapelihaittojen ehkäisyyn. Tiedottamalla esimerkiksi omilla verkkosivuillaan rahapeliongelmasta ja mistä siihen saa apua, järjestö voi olla mukana auttamassa ja madaltamassa hoitoon hakeutumisen kynnystä. On hyvä muistaa, että meillä ei ole tyyppillistä ongelmapelaajaa ja että kaikenikäiset, miehet sekä naiset ja myös hyvin toimeentulevat voivat päätyä rahapeliongelmaan.

Mitä järjestöni voi tehdä?

Rahapelihaittojen ehkäisy, tuki- ja hoitopalvelut rahapeliongelmaan ovat osalla SOSTEn jäsenyhteisöjä toiminnan kohteena. Nyt ei ole tavoitteena, että kaikki SOSTEn jäsenjärjestöt osallistuvat varsinaiseen ehkäisevään työhön ja hoitotyöhön. Tärkeää olisi kaikkien tiedostaa asia ja huolehtia järjestöinä siitä, että huomioivat mahdollisuuksiensa mukaan rahapelihaitat ja -peliongelman omassa toimintakentässään. Hyvin hoidettu rahapelihaittojen ehkäisy ja hoito sekä järjestelmän kehittäminen varmistaa parhaiten yksinoikeusjärjestelmän säilymisen. Nykyinen järjestelmä tarjoaa hyvät edellytykset haittojen ehkäisylle, kunhan huolehdimme sen todella myös toteuttavan rahapelihaittojen ehkäisyä.

Apua pelaamisen hallintaan

Aina pelaaja ei tarvitse tuki- tai hoitopalveluja saadakseen pelaamisensa hallintaan. Häntä voi ohjata käyttämään pelaamisen hallinnan välineitä. Omaa rahapelaamisensa tasoa ja mahdollista riskialttiutta voi testata verkosta löytyvillä itsearviointitesteillä. Verkosta löytyy myös välineitä oman pelaamisen seurantaan ja rajoittamiseen, esimerkiksi [Päihdelinkki -palvelun testit ja laskurit sekä oma-apuosiosta](#).

Omaa rahapelaamisen riskiä voi arvioida EHYTin [Arvioi rahapelaamistasi -testillä](#).

Oman rahapelikulutuksen ja pelaamisen määrän seuranta voi auttaa pitämään pelaamisen kurissa. ”[Raipe-rahapelipäiväkirja](#)” on väline pelaamisen seurantaan.

[Peluuri-palvelu](#) tuottaa tietoa, tukea ja palveluja rahapeliongelmasta kärsiville pelaajille ja heidän läheisilleen. Sen sivuilta löytyy paljon vinkkejä pelaamisen hallintaan. Jos kuitenkin epäilee rahapeliongelmaa, sen voi nopeasti testata Peluurin sivuilla [kolmen kysymyksen testillä](#).

Nettipelaamisen hallintaan löytyy välineitä ja vinkkejä [Pelirajat'on verkkosivuilta](#).

THL:n julkaisema oma-apuopas ”[Avaimia rahapeliongelman hallintaan](#)” on tarkoitettu rahapelaamisen vähentämisen tai lopettamisen tueksi. Opasta voi käyttää omatoimisesti muutoksen tukena. Sitä voi käyttää myös ammattilaisten apuvälineenä rahapelaamisen puheeksioton yhteydessä ja lyhytneuvontatilanteissa.

Veikkauksen [Pelaa maltilla -sivustolla](#) voi asettaa rajoituksia omalle pelaamisellen, pelinestoja sekä seurata Veikkauksen peleihin käytettyä aikaa ja rahaa.

Miten ja milloin ottaa rahapelihaitat puheeksi?

Jos omassa jäsenistössä tai kohderyhmissä on rahapeliongelman riskiryhmiä, kannattaa ottaa omiin käytänteisiin mukaan rahapelaaminen puheeksiotto. Näin voi selvittää liittyykö rahapeliongelma autettavan/tuettavan asiaan ja olisiko hänet ohjattava peliongelmassa auttaviin palveluihin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset osaavat usein huomata asiakkaansa rahapeliongelman ja auttaa häntä sen kanssa. Joskus rahapeliongelma jää kuitenkin muiden ongelmien varjoon tai henkilö ei halua vielä keskustella siitä. Rahapeliongelma saattaa myös olla vieras aihe työntekijälle, jolloin sen ottaminen puheeksi ja siihen tuen tarjoaminen ei ole itsestään selvää. Ennen kuin henkilöltä kysyy rahapelaamisesta, on hyvä selvittää itselle, miten häntä voi tukea tai mihin tuki- tai hoitopalveluihin ohjata.

Koska ongelmapelaajat usein salaavat ongelmaansa, pelaamisesta pitää kysyä. Australiassa vuonna 2011 julkaistu laajaan tutkimusaineistoon perustuva suositus rahapeliongelman tunnistamisesta ja hoidosta kehottaa seulomaan rahapeliongelman ainakin kaikilta mielenterveyden tai päihteiden vuoksi apua hakevilta hakeutuvilta.

Seulonta on syytä ottaa osaksi rutiineja paikoissa, joissa voidaan kohdata rahapeliongelma kärsiviä henkilöitä. Silloin se on myös helppo perustella.

Kuten edellä on esitetty rahapeliongelma voi olla oireena tai osana muuta ongelmavyöhytiä. Puheeksiottamista ja avun hakemista voi helpottaa esimerkiksi pitämällä palveluissa esillä rahapeliongelma kertovaa materiaalia. Se kertoo asiakkaille, että täällä peliongelma voidaan keskustella.

Keskustelussa on hyvä lähteä liikkeelle henkilön esiin tuomista ongelmista tai oireista. Neutraalit kysymykset saavat aikaan luottamuksellisen ilmapiirin. Aloittaa voi kysymällä: ”Pelaatko rahapelejä?” Ja jatkaa:

- ”Mitä pelejä pelaat?”
- ”Miten usein pelaat?”

Opasvideo puheeksiottamisen mallista ”[Kaksi kysymystä rahapelaamisesta](#)” (2K) on katsottavissa netissä. Ja [testi oman pelaamisen arviointiin](#) löytyy myös netistä.

BBGS (Brief Biological Gambling Screen) on toimiva kolmen kysymyksen lyhyt seula rahapeliongelman tunnistamiseen:

- ”Onko pelaamisen lopettaminen tai vähentäminen aiheuttanut sinussa levottomuutta, ahdistusta tai ärtyneisyyttä viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?”
- ”Oletko viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana yrittänyt salata perheeltäsi tai ystäviltäsi, paljonko pelasit?”
- ”Onko pelaamisesi aiheuttanut sinulle viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana sellaisia taloudellisia ongelmia, että olet joutunut hankkimaan perheeltäsi, läheisiltäsi tai sosiaalipalveluista apua elinkustannuksiisi?”

Myöntävä vastaus mihin tahansa näistä kolmesta kysymyksestä ilmaisee mahdollista peliongelmaa. [BBGS-testi](#) on saatavilla netissä.

Joskus henkilö ei itse halua keskustella asiasta, mutta työntekijästä tuntuu, että rahapelaamiseen tulisi kiinnittää huomiota. Silloin asiakkaalle voi vinkata edellä esitettyjä testejä netissä, ne toimivat myös itsearvioinnin välineinä. Ja voivat motivoida käyttäytymisen muutokseen tai avun hakemiseen.

Mikäli henkilö täyttää rahapeliongelman tunnusmerkit, voi olla syytä selvittää tarkemmin ongelman luonnetta. Siihen voi käyttää yhdeksän kysymyksen [PGSI-mittaria](#) (Problem Gambling Severity Index). Se soveltuu hyvin kliiniseen työhön.

Vaikka pelaaminen ei täyttäisi rahapeliongelman kriteerejä, mutta on runsasta ja riskialtista, henkilölle kannattaa antaa palautetta. On hyvä keskustella, olisiko hänen syytä pohtia omaa rahapelikäyttäytymistään. Varhaisella puuttumisella voidaan ehkäistä vakavampia ongelmia.

Toimintamallin rahapelaamisen puheeksiottoon ja lyhyt neuvontaan löytyy THL:n tuottamasta ”[Rahapelaaminen puheeksi - Puheeksiotto, tunnistaminen ja lyhytneuvonta](#)” tukiaineistosta.

EHYT on tuottanut materiaalia rahapelihaittojen ehkäisyyn, tunnistamiseen ja puheeksiottamiseen, esimerkiksi [2K-rahapelaaminen puheeksi -malli](#) [tinyurl.com/rahapelaamisen-puheeksiotto].

Minne ohjata ongelmapelaaja, mistä löytyy apua peliongelmaan? - Hoito ja tuki

Peluurin auttava puhelin rahapeliongelma- ja päihde- ja mielenterveyspalveluista vastaa numerossa 0800 100 101 arkisin klo 12–18. Ruotsinkielinen palvelu on tarjolla maanantaisin. Siihen voi soittaa nimettömänä ja maksutta. Peluuri tarjoaa tietoa ja materiaalia sekä akuutin tuen peliongelmaan. Sen verkkosivuilta löytyy huomattava määrä tietoa ja opastusta niin pelaajille, heidän läheisilleen kuin ammattilaisille. OmaPeluurissa alkaa noin kuukauden välein muutosta haluaville pelaajille suunnattuja Tehostartti muutokseen -ryhmiä.

Käypä hoito -suositusta rahapeliriippuvuuden hoitoon ei ole. Suurimmissa kaupungeissa apua löytyy päihde- ja mielenterveyspalveluista. Peliklinikka Helsingissä on ainoa pelkästään rahapeliriippuvuuden hoitoon erikoistunut yksikkö. Se palvelee Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan asiakkaita. Avohoidon lisäksi Peliklinikalla toimii Sininauhaliiton tieto- ja tukipiste [Tiltti](#). Tiltti tarjoaa neuvontaa ja ohjausta sekä vertaistukea ongelmallisesti pelaaville ja heidän läheisilleen.

[Peli poikki](#) on kahdeksan viikon mittainen terapiaohjelma verkossa. Ohjelma koostuu itsenäisestä työskentelystä, puhelinkeskusteluista terapeutin kanssa sekä vertaistuesta keskustelufoorumilla. Ohjelma perustuu kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan ja motivoivaan haastatteluun. Ohjelman vaikuttavuudesta on tutkimusnäyttöä.

Sovatek-säätiö Jyväskylässä ja Kuopion kriisikeskus tarjoavat maksusitoumuksella apua peliongelmiin myös muiden kuntien asukkaille. Sovatek toteuttaa [Pelikuntoutuskursseja](#), jotka koostuvat neljästä lähijaksosta ja tukikontakteista jaksojen välillä.

Ympärivuorokautista laitoshoidoa tarjoavat A-klinikka Oy:n päihdesairaala, Kankaanpään A-koti, Ventusranta Kokkolassa sekä ruotsinkielisille Pixnekliniken. Niissä on kehitetty peliriippuvaisille omia hoito-ohjelmia ja niihin voi tulla asiakkaaksi ympäri Suomea.

Tuki- ja hoitopalvelut:

Peluuri, www.peluuri.fi

Peli poikki ohjelma, www.pelipoikki.fi

Peliklinikka, Helsinki, www.peliklinikka.fi

A-klinikka Oy:n päihdesairaala, Järvenpää, www.paihdesairaala.fi

Kankaanpään A-koti, www.vakry.fi/a-koti/

Pixnekliniken, Malax, www.pixnekliniken.fi

Sovatek-säätiö, Jyväskylä, www.sovatek.fi

Kuopion kriisikeskus, www.mielenterveysseurat.fi/kuopio

Ventusranta, Esperri Care, Kokkola, <https://www.esperi.fi/hoitokodit-mielenterveys-ja-paihdekuntoutujille/esperi-hoitokoti-ventusranta-kokkola>

Vertaistuki toimii joillekin riittävänä apuna. Se on myös hyvä tuki muun hoidon ohessa. Vertaisryhmien yhteystiedot löytyvät Peluurin sivuilta sekä Pelirajat'on ryhmien ja GA:n ryhmien omilta verkkosivuilta. Netissä on myös saatavilla vertaistukea. Sitä tarjoavat Pelirajat'on, Peluuri OmaPeluurissa sekä Päihdelinkin "[Valtti](#)"-foorumilla pelaajille ja "[Hertta](#)"-foorumilla läheisille.

Vertaistuki:

Pelirajat'on ryhmät – pelirajaton.fi/vertaistukea/vertaisryhmat/

GA-vertaisryhmät – www.nimettomatpelurit/ryhmat

Toimintamalleja rahapelihaittojen käsittelyyn

Jos oman järjestön kohderyhmään tai jäsenistöön kuuluu henkilöitä, joilla voi olettaa olevan alttiutta rahapeliongelmaan, kannattaa henkilökunta ja toiminnassa mukana olevat vapaaehtoiset kouluttaa. Tärkeää tällöin rahapelihaittojen tunnistaminen, puheeksiotto ja ohjaus tuen ja hoidon piiriin. SOSTEn piirissä on [järjestöjä](#), jotka tuottavat koulutuksia ja ovat tuottaneet myös verkkomateriaaleja näihin.

Esimerkiksi "[Yhteispeleillä!](#)" -hanke (2020–2022) järjestää hankkeen pilottialueille Espooseen ja Kymenlaaksoon Rahapelaaminen puheeksi – puheeksiotto, tunnistaminen ja lyhytneuvonta -koulutuksia sekä aiheeseen syventäviä Pelineuvola-työpajoja paikallisille toimijoille.

Oman järjestön piirissä voi järjestää esimerkiksi opintopiirejä, vaikka kohderyhmäkohtaisesti tai ottaa rahapeliongelman opintopiiriin yhden kerran aiheeksi. Näihin on saatavilla materiaaleja esimerkiksi ikäihmisille voi suositella EHYTin "[Eläke pelissä](#)"-opasta. Rahapelikeskustelun pohjaksi voi esittää EHYTin tuottaman lyhyen "[Rahapeli-ilmiö](#)" -videon.

Tieto- ja tukipiste Tiltti on koonnut pelaajien kokemustarinoita pelaamisen syistä, seurauksista ja ratkaisuista sivustolle www.kokemuksiapeliiongelmist.fi. Sivuston sisältöjä voi hyödyntää monella tavalla. Tarinoihin perehtyminen lisää ymmärrystä rahapeliongelman luonteesta. Kokemusten puun äärellä ja sen valmiita sanoja apuna käyttäen voi pohtia oman tai läheisensä peliongelman syitä ja seurauksia tai vertailla, sopsiko joku esitetyistä ratkaisuista omaan tilanteeseen. Sivustolle tallennetuista tarinoista saa itselleen

vertaistukea, jos ei pääse osallistumaan vertaisryhmiin. Sieltä löytyy myös Kokemusten puun sisällöistä tuotettuja työkaluja kuten pelaajien ja läheisten kanssa työskentelyyn tarkoitettut keskustelukorttipakat ryhmä- ja yksilötyöhön keskusteluherättäjiksi.

THL, kunnat ja päihdealan järjestöt ovat Pakka-toiminnan kautta tehneet paikallista yhteistyötä ikärajavaltovottujen tuotteiden valvonnassa. Pakka-toimintamalli on paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn kehitetty menetelmä. Pakkaa toteutetaan paikkakunnalla tai alueella koko yhteisön voimin. Se on hyvä toimintamalli, johon voi kannustaa omia paikallisia toimijoitaan osallistumaan. Lisää tietoa [Pakka-toiminnasta](#) löytyy THL:n kotisivuilta.

Tiedottaminen rahapelihaitoista

Tietoisuus rahapelaamisen aiheuttamista haitoista ja rahapeliongelmasta ehkäisee haittojen kasvua. Tietoa lisäämällä voidaan osaltaan ehkäistä rahapelihaittoja ja tukea rahapeliongelmasta kärsiviä hakeutumaan hoitoon normalisoimalla rahapeliongelmaa ja siten vähentämällä siihen liittyvää stigmaa.

Omassa järjestölehdessä voi käsitellä rahapelihaittoja ja rahapeliongelmaa. [Pelihaittatoimijoilta](#) voi pyytää artikkeleita tai haastatteluja asiasta.

Rahapelihaittojen ehkäisyn ja hoidon parissa työskentelevät toimijat viestivät yhdessä ”Puhutaan rahapelaamisesta” –verkoston kautta. Verkoston tavoitteena on lisätä tietoa rahapelien riskeistä ja vähentää ongelmaan liittyvää häpeää julkisen keskustelun sekä kansalaisille suunnatun kampanjoinnin keinoin.

Puhutaan rahapelaamisesta -verkostoon kuuluvat A-klinikkasäätiö, EHYT, Peliklinikka, Pelituki, Peluuri, Tiltti, Pelirajat’ on ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkosto tukee mielellään muidenkin järjestöjen rahapelihaittoihin liittyvää viestintää. Yhteyshenkilönä on Sanna Wuorio THL:ssä (sanna.wuorio@thl.fi).

Tietoa ja resursseja rahapelihaitoista

Mistä löytyy tietoa rahapelihaittojen ehkäisystä ja rahapeliongelmasta?

Rahapelaamiseen liittyy pelaajilla paljon vääriä uskomuksia ja tietoa. Toiminnan tueksi tarvitaan tutkimukseen perustuvaa tietoa. Useat tahot ovat tuottaneet rahapelihaittojen ehkäisyyn ja rahapeliongelmaan materiaalia. Sitä on saatavilla runsaasti sekä painettuna oppaina että verkkoaineistoina.

Rahapelihaittojen ehkäisyyn, rahapeliongelman tunnistamiseen ja puheeksiottamisen löytyy myös koulutusta.

Tässä seuraavassa on listaus materiaaleista ja lyhyt kuvaus kustakin, niiden tuottajista sekä linkit aineistoihin.

Rahapelit

Kun pelaa rahapelejä, olisi syytä ymmärtää mitä tekee ja miten pelit toimivat. Niiden pelaamiseen liittyy monesti myös erilaisia ajatusharjoja, ei ymmärretä pelien toimintaa tai sattumaa. Useimmat rahapelit perustuvat sattumaan. Kuitenkin osa pelaajista syyttää tappioista huonoa onneaan, mutta tulkitsee voitot taidoistaan johtuviksi. Mikä olikaan raaputusarvassa päävoiton todennäköisyys? Missä voisivat olla oman pelaamisen rajat?

Omia tietoja rahapelaamisesta voi testata ”[Pelitestillä](#)” ja Pelituen sivuilta löytyy niin nuorille kuin aikuisille tehty ”[Pelivisa](#)”.

[Peluurin](#) sivuilta löytyy tietoa rahapeleistä esimerkiksi rahapelien matematiikasta, virhepäätelmistä ja pelaamisen hallinnasta.

THL on julkaissut useita tukiaineistoja rahapelihaitoista eri kohderyhmille. Pelaajalle tietoa rahapeleistä ja niiden riskeistä löytyy erityisesti kahdesta aineistosta. ”[Liikaa pelissä: tietoa rahapeleistä ja peliongelma](#)” tukiaineisto auttaa pelaajaa arvioimaan rahapelien pelaamista ja miten pelaamisen voi pitää hallinnassa sekä tietoa mistä löytää apua.

”[Rahapelaaminen ja peliongelma lyhyesti ja selkeästi](#)” on THL:n julkaisema selkoaineisto rahapelaajille. Se sisältää yleistä tietoa rahapeleistä, peliriippuvuudesta ja rahapelaamiseen liittyvistä haitoista. Lisäksi tukiaineistossa on käytännöllisiä neuvoja sellaiselle lukijalle, joka haluaa lopettaa pelaamisen tai etsii apua pelaamisen vähentämiseen. Julkaisu on ilmestynyt myös ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi:

- [Penningspel och spelproblem, en lättläst broschyr](#)
- [Gambling and problem gambling briefly and clearly](#)
- [АЗАРТНЫЕ ИГРЫ И ПРОБЛЕМНЫЙ ГЕМБЛИНГ кратко и четко](#)

Rahapelihaittojen ehkäisy

Ehkäisevä päihdetyö [EHYT](#) ry ehkäisee toiminnallaan rahapelihaittojen syntyä. Yksilötasolla EHYTin rahapeliehkäisytoiminnan kohderyhmiä ovat rahapelaajat, yhteisötasolla ammattilaiset ja järjestötoimijat sekä yhteiskunnan tasolla avustuksensaajat ja päättäjät. EHYT kehittää mm. rahapelihaittojen ehkäisytoimenpiteitä ja kouluttaa ammattilaisia ja järjestötoimijoita tunnistamaan ja ottamaan rahapelaamisen puheeksi. EHYTistä saa tukea, tietoa, materiaaleja ja koulutusta rahapelihaittojen ehkäisyyn.

[Pelituki](#) kehittää peli- ja nettihaittojen ehkäisyä, tunnistamista ja hoitoa Keski- ja Itä-Suomessa. Pelituki tarjoaa rahapeli-, digipeli- ja nettihaittoihin liittyviä Pelineuvoloita ja koulutuksia sekä tuottaa materiaaleja ja palveluohjausta. Järjestöille Pelituki tarjoaa tukea niiden suunnitellessa ja toteuttaessa rahapelihaittojen ehkäisyä omassa toiminnassa.

Pelaajille

Peluuri on tuottanut [verkkosivuilleen](#) paljon aineistoa pelaajille. Pelaaja löytää sieltä tietoa peliongelmaista, työkaluja ja keinoja peliongelmaista selviämiseen, yhteystietoja auttaviin palveluihin, chat-palvelun ja Oma Peluuri-nettiryhmät sekä keskustelufoorumit.

[Pelituki](#) tarjoaa tietoa palveluista Keski- ja Itä-Suomessa. Pelaajille on tarjolla myös perustietoa rahapelaamisesta ja ongelmallisen pelaamisen testi (PGSI).

Myös EHYTin [verkkosivuilta](#) löytyy pelaajille tietoa rahapelihaitoista ja pelaamisen hallinnasta.

[Pelirajat'on](#) toiminta on rahapeliongelmaisille ja läheisille suunnattua vertaisuuteen ja kokemusasiantuntijuuteen perustuvaa Sosped-säätiön ylläpitämää toimintaa. Toiminta perustuu koulutettujen vapaaehtoisten vertaisten antamaan tukeen. Pelirajat'on tarjoaa pelaajalle vertaisryhmiä, tukihenkilötoimintaa, vertaispuhelimen ja vertaistukea verkossa sekä voimavarakursseja.

”[Liikaa pelissä: tietoa rahapeleistä ja peliongelma](#)” tukiaineisto auttaa pelaajaa arvioimaan rahapelien pelaamistaan. Se antaa tietoa siitä, miten rahapelien pelaamisen voi pitää kohtuullisena tai miten sen voi kokonaan lopettaa. Aineistossa esitellään pelaamisen itsehallinta- ja muutostaitoja. Aineisto auttaa löytämään apua peliriippuvuuden hoitoon ja talousvaikeuksien selvittämiseen.

THL:n selkoaineisto ”[Rahapelaaminen ja peliongelma lyhyesti ja selkeästi](#)” soveltuu myös hyvin tukiaineistoksi rahapelaajille. Se saatavilla sekä painettuna että nettiversiona.

Lapset ja nuoret pelaajina

[Pelituki](#) tekee laajaa yhteistyötä koulujen, oppilaitosten, nuorisopalveluiden ja vanhempainyhdistysten kanssa. Yhdessä voidaan järjestää peli- ja nettihaittoihin liittyviä tilaisuuksia, tapahtumia ja työpajoja. Peli-

tuen materiaaleista löytyy esimerkiksi aineistoja varhaiskasvatukseen ja perheille sekä [kartoittava työväline](#) nuorten kanssa työskentelyyn.

[EHYT](#) tuottaa materiaalia niin raha- kuin digipelaamisesta myös lasten ja nuorten näkökulmasta.

THL on julkaissut ”[Nuoret pelissä - Tietoa kasvattajille nuorten digitaalisesta pelaamisesta ja rahapelaamisesta](#)”-tukiaineiston lasten ja nuorten pelaamisesta ja niihin liittyvistä kasvatuskysymyksistä. Se on tarkoitettu tueksi lasten ja nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille sekä aihetta pohtiville vanhemmille ja muille läheisille. Tukiaineisto löytyy verkkojulkaisuna myös ruotsiksi ”[Ungdomarna på spel](#)”.

Ikäihmisille

EHYT on tuottanut ikäihmisille ”Eläke pelissä” -oppaan rahapelaamisesta ja peliongelma-asta. Opas on lyhyt johdatus rahapeleihin ja niiden toimintaperiaatteisiin sekä rahapeliongelmaan. Oppaassa on myös tietoa siitä mitä kannattaa tehdä, jos kokee pelaavansa liikaa tai läheisen pelaaminen vaikuttaa hallitsemattomalta. Oppaasta on saatavilla myös ruotsinkielinen versio ”Pensionen på spel”. Molemmat löytyvät [EHYTin verkkokaupasta](#).

Pelaajien läheiset

Pelaajien läheisille palveluja, toimintamalleja tuottavat; [Tiltti](#), [Pelituki](#) ja [Pelirajat'on](#).

Tiltti tuottaa ja kehittää niin ammattilais- kuin vertaispalveluja ja toimintamalleja ongelmapelaajien läheisille.

Pelirajat'on toiminta tuottaa pelaajien läheisille vertaisryhmiä, tukihenkilötoimintaa, vertaispuhelimen ja vertaistukea verkossa sekä läheisten voimaviikonloppuja.

Pelaajien läheisille oma aineisto on THL:n julkaisema ”[Suhteet pelissä. Tietoa ja tukea rahapelaamisesta huolestuneille läheisille](#)”. Se on tarkoitettu läheisille, jotka kokevat huolta pelaajasta tai pelaamisen aiheuttamia haittoja ja ongelmia omassa elämässään. Aineistossa kerrotaan rahapelaamisesta, peliongelmien syistä sekä ongelmallisen pelaamisen vaikutuksista läheisten elämään. Lukija löytää tästä aineistosta tukea selviytymiseen ongelmallisesti pelaavan läheisenä sekä tietoa toimintamalleista, joilla voi vähentää pelaamisen tuottamia haittoja.

Työelämän rahapelihaitat

Työelämän pelihaitoista löytyy tietoa [EHYTin verkkosivuilta](#) sekä EHYTin ja THL yhdessä tuottamasta ”[Työ-elämä pelissä](#)”-tukiaineistosta. Työelämä pelissä-tukiaineisto on työväline rahapelihaittojen ehkäisemisen suunnitteluun ja toteuttamiseen työyhteisössä. Se on tarkoitettu työpaikoille esimerkiksi työsuojelun, luottamusmiesten, henkilöstöhallinnon, esimiesten sekä johtajien käyttöön. Tukiaineistossa selvennetään myös työyhteisön toimijoiden erilaisia rooleja rahapelihaittojen ehkäisemisessä sekä vastuullisen työpaikkakulttuurin edistämiseksi. Siitä on myös ruotsinkielinen verkkoaineisto ”[Arbetslivet på spel](#)”.

Kun rahapelihaitat voivat näkyä myös työpaikoilla, oman järjestön päihdeohjelmassa olisi hyvä huomioida rahapelihaitat. Malli päihdeohjelmatekstistä on saatavissa EHYTiltä.

Talous- ja velkaongelmat

Taloudellisissa ongelmissa voi hakea apua Oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnasta. [Takuusäätiöltä](#) löytyy paljon erilaisia palveluita velkaongelmaan. Takuusäätiön maksuton neuvontapuhelin päivystää numerossa 0800 9 8009 (arkisin klo 10–14) ja palveluvalikosta löytyy myös [Velkalinja ja chat-neuvonta](#). Pelaajalle tietoa [talous- ja velkaongelmien hoidosta](#) löytyy myös Päihdelinkistä.

Tietoa ja koulutusta ammattilaisille

[THL:n sivuilta](#) löytyy tietoa ja koulutusta rahapelihaitoista, ehkäisystä ja rahapeliongelma-ammattilaisille. THL on tuottanut ammattilaisille suunnatun tukimateriaalin ”[Pelien merkit: Tietoa rahapeliongelma-työssään peliongelmiä kohtaaville](#)”. Tukimateriaalin tavoitteena on lisätä eri ammattialojen työntekijöiden sekä vapaaehtoistoimijoiden tietoutta ja ymmärrystä rahapeliongelma-ammattilaisille ja helpottaa ongelmapelaamisen tunnistamista. Aineisto on myös ruotsinkielisenä sekä painettuna että verkkomateriaalina ”[Spelets märken - Information om problem som förorsakas av penningsspel för personer som möter spelproblem i sitt arbete](#)”

Ammattilaisten osaamisen tueksi THL on julkaissut myös tukimateriaalin läheistyön näkökulmasta, ”[Läheiset ja rahapeliongelma - Tietoa ja välineitä läheisten kanssa työskentelyyn](#)”. Tukimateriaali on tarkoitettu läheistyötä tekeville tueksi läheisten kanssa työskentelyyn. Aineisto sisältää läheisiä työssään kohtaaville ammattilaisille tietoa sekä välineitä läheisen tilanteen selvittämiseen ja hänen auttamiseensa.

Rahapeliongelma

Perusteos rahapeliongelma-ammattilaisille on Duodecimin julkaisema ”[Rahapeli-riippuvuus](#)”-kirja.

Rahapeliongelma-ammattilaisille on saatavilla tietoa myös muilla kielillä;

- ruotsiksi ja englanniksi – [Peluurin](#) verkkosivut
- venäjäksi – FARO ry:n [MAPELI-hanke](#) käsittelee venäjänkielisten maahanmuuttajien peliongelmiä ja niistä aiheutuvia riskejä
- arabiaksi (englanti) – [Arabiankielinen kriisipuhelin](#) p. 040 195 8202, Mieli ry yhteistyössä Peluurin kanssa
- viittomakielellä [Peluri](#) ja [Päihdelinkki](#)

Mistä löytyy resursseja oman järjestön työn tueksi?

Meillä on joukko toimijoita, jotka ovat erikoistuneet rahapelihaittojen ehkäisyyn ja rahapeliongelmaan. Heiltä löytää helpoiten lisää tukea oman järjestösi työhön. Tässä seuraavassa on listaus käytettävissä olevista resursseista ja lyhyt kuvaus sekä linkit niihin.

A-klinikkasäätiö tuottaa [Päihdelinkki-verkkopalvelun](#), joka tarjoaa **tietoa ja tukea** päihteistä ja riippuvuudesta. Päihdelinkistä löytyy kattavan tietopankin lisäksi testejä, oma-apusivustojä, vertaistukea ja neuvontapalvelu. Palvelu on tarkoitettu päihteiden käyttäjille, pelaajille, läheisille ja kaikille riippuvuustiedosta kiinnostuneille. Palvelu on hyödyllinen myös ammattilaisille ja opiskelijoille.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry tuottaa **materiaalia ja koulutuksia** rahapelihaittojen ehkäisyyn. Materiaalit löytyvät EHYTin verkkosivuilta Työkalut ja materiaalit -osion kautta. Koulutuksia järjestetään sekä lähi- että etäkoulutuksina. Koulutukset sisältävät tietoa mm. rahapeli-ilmiöstä, rahapelaamiseen liittyvistä uskomuksista, riskipelaamisesta, puhekeskustelusta, rahapeliongelma-ammattilaisille ja hoito- ja tukipalveluista.

Peluri on palvelu, joka tarjoaa tukea, tietoa ja neuvontaa pelaajille, heidän läheisilleen sekä peliongelmiä työssään kohtaaville ammattilaisille. Se on ensisijainen kohde, jonne voi ohjata apua tarvitsevan pelaajan tai läheisen. Peluurin palveluvalikoimasta löytyvät; auttava puhelin, chat-palvelut, Peli poikki -ohjelma, itsearviointitestit sekä verkkosivuilta runsaasti tietoa rahapeliongelma-ammattilaisille.

SOSPED-säätiön Pelirajat'on tuottaa monipuolista **vertaistukea** rahapelaajille ja heidän läheisilleen. Pelirajat'on-toiminta tarjoaa vertaisryhmiä, tukihenkilötoimintaa, vertaispuhelimien ja vertaistukea verkossa, voimavarakursseja sekä tuettuja lomaa ja kouluttaa kokemusasiantuntijoita. Kokemusasiantuntijat toimivat rahapeliongelmiensa esille tuojina mediassa. Kokemusasiantuntijat myös kehittävät ongelmapelaajien hoitokäytäntöjä yhdessä hoitoalan ammattilaisten kanssa.

SOVATEK-säätiön yhteistyössä **Kirkkopalveluiden** ja **Kuopion Kriisikeskuksen** kanssa toteuttama [Pelituki](#) tuottaa ja välittää tietoa pelaamisesta ja kehittää tukea sekä raha- että digipelaamiseen, ongelmallisen pelaamisen tunnistamiseen ja ehkäisyyn erityisesti Keski- ja Itä-Suomessa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tutkii rahapelaamista ja tuottaa tietoa aiheesta eri kohderyhmille. THL:n [nettisivuille](#) on koottu tietoa ja materiaalia rahapelihaittojen ehkäisyyn ja hoidon tueksi. Sivusto on suunnattu ensisijaisesti työssään pelihaittoja kohtaaville, mutta myös päättäjät, toimittajat, kouluttajat, opiskelijat ja muut asiasta kiinnostuneet löytävät sieltä tietoa rahapelaamisesta. Sivustolta löytyy niin nettijulkaisuja ja tietoa koulutuksista kuin uusinta tutkimustietoa. Viimeisimpiä tietoja Suomen rahapelitilanteesta löytyy THL:n tilastoraportista [Rahapelaaminen ja peliongelmat – Suomalaisten rahapelaaminen 2019](#).

Lähdeluettelo

Björkenheim C, Castren S, Jaakkola T, Kesänen M, Pietilä E, Ränninranta R, Saariluoma O, Wuorio S (2019): Rahapelaaminen puheeksi. Puheeksiotto, tunnistaminen ja lyhytneuvonta. THL.

Lyk-Jensen S (2010): New Evidence from the Grey area: Danish Results for At-Risk Gambling. Journal of Gambling Studies 26(3), 455-467.

Rahapeliriippuvuus (2015) Alho H, Heinälä P, Kiianmaa K, Lahti T, Murto A (toim.). Duodecim, 2015.

Salonen A, Hagfors H, Lind K, Kontto J (2020): Rahapelaaminen ja peliongelmat – Suomalaisten rahapelaaminen 2019. Tilastoraportti 8/2020. THL

Salonen A, Lind K, Castren S, Lahdenkari M, Kontto J, Selin J, Hellman M, Järvinen-Tassopoulos J (2019): Rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapelien ma rkkinointiin liittyvät mielipiteet kolmessa maakunnassa. THL 4/2019

Kirjoittaja:

Tapio Jaakkola on työskennellyt sote-järjestöissä 23 vuotta; Irti Huumeista ry toiminnanjohtaja 1997–2003, Sininauhaliitto/Peluuri projektipäällikkö 2004–2009, Socca/Peliklinikka kehittämiskoordinaattori 2010–2014, EHYT ry projektipäällikkö, rahapelihaittojen ehkäisy 2015–2020.